Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

Червоне Запоріжжя

ОРГАН ЗАПОРІЗЬКОГО ОБКОМУ І МІСЬККОМУ КП(б)У ТА ОБЛАСНОЇ РАДИ ДЕПУТАТІВ ТРУДЯЩИХ

№ 207 (6489) | СУБОТА, 14 ЖОВТНЯ 1944 РОКУ | Ціна 20 коп.

Сьогодні трудящі Запоріжжя відзначають світле свято— роковини з дня свого визволення з ярма німецько-фашистських загарбників.

НАКАЗ
Верховного Головнокомандуючого
Маршалові Радянського Союзу МАЛИНОВСЬКОМУ

Війська 2-го Українського фронту сьогодні, 12 жовтня, в результаті вмілого обхідного маневру кінноти і танкових з'єднань оволоділи великим адміністративно-господарським центром Трансільванії містом **Орадеа-Маре** (Гроссвардейн) — важливим вузлом комунікацій і потужним опорним пунктом оборони противника.

В боях за оволодіння містом **Орадеа-Маре** відзначилися кубанські козаки-кавалеристи генерал-лейтенанта **Плієва**, генерал-майора **Головського**, полковника **Рева**, полковника **Демчука**; танкісти генерал-майора танкових військ **Каткова**, полковника **Маршева**, полковника **Жукова**, полковника **Копієнка**; війська генерал-майора **Семенова**, полковника **Горобець**; артилеристи полковника **Фельдмана**, полковника **Тихомирова**, полковника **Марченка**; сапери підполковника **Полетаєва**, підполковника **Ковальова**, майора **Гусева**; зв'язківці майора **Чополева**, підполковника **Яцевка**, полковника **Карпова**.

На ознаменування здобутої перемоги з'єднання і частини, які найбільш відзначилися в боях за оволодіння містом **Орадеа-Маре**, представити до нагородження орденами.

Сьогодні, 12 жовтня, о 22 годині столиця нашої Батьківщини **Москва** від імені Батьківщини салютує доблесним військам 2-го Українського фронту, які оволоділи містом **Орадеа-Маре**, — дванадцятьма артилерійськими залпами з ста двадцяти чотирьох гармат.

За відмінні бойові дії **оголошую подяку** керованим Вами військам, які брали участь в боях за визволення міста **Орадеа-Маре**.

Вічна слава героям, що полягли в боях за свободу і незалежність нашої Батьківщини!

Смерть німецьким загарбникам!

Верховний Головнокомандуючий
Маршал Радянського Союзу Й. СТАЛІН.

12 жовтня 1944 року.

НАКАЗ
ВЕРХОВНОГО ГОЛОВНОКОМАНДУЮЧОГО
Генералові армії МАСЛЕННІКОВУ
Генералові армії ЄРЕМЕНКУ

Війська 3-го **Прибалтійського** фронту при прямому сприянні військ 2-го **Прибалтійського** фронту, розвиваючи успішний наступ, сьогодні, 13 жовтня, штурмом оволоділи столицею Радянської Латвії містом **Рига**—важливою військово-морською базою і потужним вузлом оборони німців у Прибалтиці.

В боях за оволодіння містом **Рига** відзначились війська генерал-лейтенанта **Ривоновського**, генерал-полковника **Белова**, генерал-лейтенанта **Захватаєва**, генерал-лейтенанта **Рогінського**, генерал-полковника **Казакова**, генерал-лейтенанта **Короткова**, генерал-майора **Рождественського**, латиський корпус генерал-майора **Бранткална**, генерал-майора **Вікішина**, генерал-майора **Вержбицького**, генерал-майора **Сіязова**, генерал-лейтенанта **Халюзіна**, генерал-майора **Бунькова**, генерал-майора **Мартинчука**, полковника **Абашкіна**, генерал-лейтенанта **Хоружєнка**, генерал-майора **Стученка**, генерал-майора **Кулішова**, генерал-майора **Вахрамеєва**, генерал-майора **Ляскіна**, генерал-майора **Полякова**, генерал-майора **Родіонова**, полковника **Ніконорова**, полковника **Тесля**, полковника **Мироненка**, полковника **Першукова**, полковника **Сімонова**, полковника **Городецького**, полковника **Дудорова**, полковника **Кученова**, генерал-майора **Макарова**, полковника **Бастєєва**, полковника **Андоньєва**, генерал-майора **Горішній**, генерал-майора **Шафренка**, генерал-майора **Козіна**, генерал-майора **Бурлякіна**, генерал-майора **Рябрікова**, полковника **Морецького**, полковника **Ломова**, полковника **Морозова**, полковника **Лазарева**, генерал-майора **Ісаєва**, полковника **Колобутіна**, генерал-майора **Андрющенка**, полковника **Чорниченка**, генерал-майора **Грибова**, генерал-майора **Гусєрова** генерал-майора **Калініна**, полковника **Коваленка**, полковника **Калініна**, полковника **Козлова**, полковника **Тимошенка**, полковника **Порфірьєва**, полковника **Старухіна**; артилеристи генерал-полковника артилерії **Казаковцева**, генерал-полковника артилерії **Нічкова**, генерал-майора артилерії **Овчиннікова**, генерал-майора артилерії **Єгорова**, генерал-майора артилерії **Левіна**, полковника **Шлєпіна**, генерал-майора артилерії **Рогозіна**, генерал-майора артилерії **Харламова**, генерал-майора артилерії **Сулакова**, полковника **Пономаренка**, полковника **Пумпур**, полковника **Іванова**, полковника **Колосова**, полковника **Дегтяренка**, полковника **Камарний**, підполковника **Єгорова**, полковника **Шкурихіна**, полковника **Іващенка**; танкісти генерал-майора танкових військ **Колесова**, генерал-майора танкових військ **Шапошнікова**, генерал-майора танкових військ **Сахна**, полковника **Іванович**, полковника **Овсяннікова**, підполковника **Мжачих**, підполковника **Федорова**, підполковника **Хомяка**, підполковника **Кисельова**; льотчики генерал-лейтенанта авіації **Журавльова**, генерал-полковника авіації **Науменка**, генерал-лейтенанта авіації **Юганова**, генерал-лейтенанта авіації **Носторцова**, генерал-лейтенанта авіації **Буянського**, генерал-майора авіації **Данилова**, генерал-майора авіації **Лебедєва**, полковника **Додонова**, полковника **Андрєєва**, підполковника **Підмогильного**, полковника **Полушко**, підполковника **Кулiша**, підполковника **Золочевського**, майора **Яковлева**, підполковника **Рассказова**, капітана **Неуймiна**; сапери генерал-майора інженерних військ **Кірчевського**, генерал-майора інженерних військ **Пилипець**, генерал-майора інженерних військ **Чепурова**, полковника **Сергєєва**, полковника **Пошехонцева**, полковника **Роговича**, полковника **Павшука**, полковника **Марчака**, підполковника **Соболєва**, підполковника **Англічанова**, майора **Карлуненка**; зв'язківці генерал-майора військ зв'язку **Синельникова**, генерал-майора військ зв'язку **Паніна**, полковника **Корпякова**, полковника **Соколова**, підполковника **Дробкіса**, підполковника **Бранделіса**, підполковника **Маконіна**, майора **Кособокова**.

На ознаменування здобутої перемоги з'єднання і частини, які найбільш відзначилися в боях за оволодіння містом **Рига**, представити до присвоєння найменування **«Ризьких»** і до нагородження орденами.

Сьогодні, 13 жовтня, о 23 годині столиця нашої Батьківщини **Москва** від імені Батьківщини салютує доблесним військам 3-го і 2-го **Прибалтійських** фронтів, в тому числі латиському корпусові генерал-майора **Бранткална**, які оволоділи столицею Радянської Латвії містом **Рига**,—двадцятьма чотирма артилерійськими залпами з трьохсот двадцяти чотирьох гармат.

За відмінні бойові дії оголошую подяку керованим Вами військам, які брали участь в боях за визволення міста **Рига**.

Вічна слава героям, що полягли в боях за свободу і незалежність нашої Батьківщини!

Смерть німецьким загарбникам!

Верховний Головнокомандуючий
Маршал Радянського Союзу Й. СТАЛІН.

13 жовтня 1944 року.

▽ ▼ ▽

м. ЗАПОРІЖЖЯ

Секретареві обкому КП(б)У тов. МАТЮШИНУ
Голові облвиконкому тов. ПОНОМАРЕНКУ

Військова Рада Харківського військового округу поздоровляє трудящих міста, партійні, радянські і громадські організації з річницею визволення Запоріжжя від німецько-фашистських загарбників. Бажаємо дальших успіхів у справі найшвидшого відбудування народного господарства міста Запоріжжя та Запорізької області і повної ліквідації наслідків хазяйнування німецьких окупантів на основі вказівок нашого вождя товариша Сталіна. Ваша напружена і вперта робота в тилу допомагає нашій Червоній Армії громити ненависного ворога.

Зразковою роботою і виконанням усіх державних завдань повністю і в строк наблизимо день остаточної перемоги над німецько-фашистськими загарбниками.

Хай живе наш полководець, Маршал Радянського Союзу, любимий Сталін!

Командуючий військами Харківського військового округу генерал-майор КУРБАТКІН.

Член Військової Ради Харківського військового округу гвард. генерал-майор КРАЙНОВ.

ЗАПОРІЖЖЯ

Голові виконкому обласної Ради депутатів трудящих тов. ПОНОМАРЕНКУ
Секретареві обкому КП(б)У тов. МАТЮШИНУ

Поздоровляю з першою річницею визволення Запоріжжя від німецьких окупантів і досягнутими успіхами у відбудуванні комунального господарства. Наркомгосп впевнений, що і в подальшому колектив комунальників Запоріжжя справиться з завданнями найшвидшого відбудування господарства і ліквідації наслідків хазяйнування німецько-фашистських окупантів

Нарком комунального господарства УРСР **Табулевич**

ЗАПОРІЖЖЯ

Голові виконкому обласної Ради депутатів трудящих тов. ПОНОМАРЕНКУ
Секретареві обкому КП(б)У тов. МАТЮШИНУ

Виконком Херсонської обласної Ради і обком КП(б)У гаряче поздоровляють трудящих Запоріжжя з річницею визволення від німецьких загарбників. Глибоко впевнені, що ви докладете всіх сил до того, щоб найближчого часу остаточно ліквідувати наслідки німецько-бандитського розбою.

Секретар обкому КП(б)У **Федоров.**
Голова облвиконкому **Ласонченко.**

ЗАПОРІЖЖЯ

Секретареві обкому КП(б)У тов. МАТЮШИНУ

Щиро дякую Вам за запрошення взяти участь у святкуванні дня визволення Запоріжжя від німецьких загарбників. Героїчні сини азербайджанського народу разом з українцями пролили кров на полях України, зробивши нашу дружбу ще більш міцною—кровною.

Ми свято шануємо пам'ять героїв, що віддали своє життя в боротьбі за щастя і свободу України. У вирішальні дні остаточного розгрому гітлерівської Німеччини ми обіцяємо ще ширше розгорнути переджовтневе соціалістичне змагання, показати нові зразки трудового героїзму, до свята двадцять сьомі річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції успішно завершити осінню сівбу і підняття зябу, зразково закінчити сільськогосподарські роботи.

Ми закликаємо вас спільними зусиллями ще більш допомагати фронту з тим, щоб прискорити годину остаточного знищення фашистського звіра в його берлінському барлозі.

Під керівництвом нашого любимого вождя Великого Сталіна—вперед, до нових трудових успіхів!

Хай живе сталінська дружба народів Радянського Союзу!
Хай живе славна героїчна Червона Армія!
Хай живе Великий полководець, наш батько рідний — товариш Сталін!

СЕЇДОВ,
секретар Шемахінського РК КП(б) Азербайджана.

Указ Президії Верховної Ради СРСР

Про присвоєння звання Героя Соціалістичної Праці академікові КОМАРОВУ Володимиру Леонтійовичу, президентові Академії Наук СРСР

За видатні наукові роботи, особливо в галузі ботаніки, і важливі заслуги в справі організації радянських наукових закладів присвоїти звання **Героя Соціалістичної Праці** з врученням ордена **Леніна** і золотої медалі **«Серп і молот»** президентові Академії Наук СРСР академіку **Комарову** Володимиру Леонтійовичу.

Голова Президії Верховної Ради СРСР М. КАЛІНІН.

Секретар Президії Верховної Ради СРСР О. ГОРКІН.

Москва, Кремль.
13 жовтня 1944 р.

Від Радянського Інформбюро
Оперативне зведення за 13 жовтня

Війська 3-го **Прибалтійського** фронту, при прямому сприянні військ 2-го **Прибалтійського** фронту, розвиваючи успішний наступ, 13 жовтня штурмом оволоділи столицею Радянської Латвії—містом **Рига**—важливою військово-морською базою і потужним вузлом оборони німців у Прибалтиці.

У Північній Трансільванії наші війська оволоділи містом і великою залізничною станцією **Бистриця**, а також зайняли понад 50 інших населених пунктів і серед них **Торпень, Корлеш, Яд, Софальва, Цигау, Котью Біл, Центя, Тиргушор, Сантіонз, Носоль, Цэге, Пуйон, Корушу, Бонціда, Думбрава** і залізничні станції **Борго-Рус, Яд, Бессеньо, Серецел, Корлеш.**

На південний схід від Белграда наші війська, діючи спільно з частинами народно-визвольної армії Югославії, зайняли населені пункти **Медулужжя, Топола, Дольна, Шаторня, Црні Као, Паневац, Крушар** і перерізали шосейну дорогу **Белград—Крагуєвац.**

На інших ділянках фронту—розшуки розвідників і в ряді пунктів ішли бої місцевого значення.

За 12 жовтня наші війська на всіх фронтах підбили і знищили 123 німецьких танки. У повітряних боях і вогнем зенітної артилерії збито 19 літаків противника.

* * *

Сьогодні наші війська оволоділи столицею Радянської Латвії—містом Рига. Війська 3-го Прибалтійського фронту, що діють вздовж узбережжя Ризької затоки, з боями вийшли до озера Тіш-Езерс і з ходу форсували його. Першими переправились підрозділи танків-амфібій. Подолавши водну перешкоду, радянські танкісти навальним ударом зайняли селище Межапаркс і ввірвалися на околиці Риги. Тим часом інші наші частини, зломивши запеклий опір німців, зайняли залізничну станцію Вяати а також селища Виммігравіс і Яуниміграпіс. Очищаючи від гітлерівців квартал за кварталом, вулицю за вулицею, наші війська рано-вранці прорвалися до Ризького порту і оволоділи ним. Особливо відчайдушно опиралися німці, що засіли в укріплених східного сектора внутрішнього ризького обводу. Нарощуючи удари, радянські війська подавили опір противника. Вуличні бої мали вкрай запеклий характер. Наші бійці знову показали чудові зразки мужності, героїзму і високої військової майстерності. На світанку була зайнята вся східна частина міста Риги. О 8 годині ранку радянські частини переправились через ріку Західну Двіну і почали штурм західної частини міста. На кінець дня наші війська повністю очистили столицю Радянської Латвії від німецько-фашистських загарбників. В боях за Ригу противник зазнав величезних втрат у живій силі і техніці. Нашими військами захоплено багато гармат, кулеметів і мінометів, автомашин, склади з військовим майном і залізничний рухомий состав.

У районі міста Паланга (біля узбережжя Балтійського моря) противник намагався висадити десант в тилу наших військ. 24 ворожих кораблі наблизились до берега. Рішучими діями радянських військ висадка десанту була зірвана. Артилерійським вогнем і бомбовими ударами авіації потоплені 4 німецьких баржі. Знищено велику кількість солдатів противника, багато гітлерівців потонуло в морі. Понад 300 німецьких солдатів і офіцерів з затоплених барж взято в полон.

У Північній Трансільванії наші війська, зробивши перехід через Східні Карпати, вийшли до ріки Бистриця. Противник закріпився на вигідних рубежах і перетворив, вигоди, розташовані вздовж ріки, в сильні опорні пункти оборони. Гітлерівці висадили в повітря всі мости і переправи через Бистрицю. Наші піхотинці, під прикриттям туману, форсували ріку на північний схід і на південний захід від міста Бистриця. Водночас радянські підрозділи перехопили всі шляхи, що ведуть з міста, і відрізали противникові шляхи відступу. Німці й угорці намагались вибратися з оточення, але всюди їх підстерігали радянські автоматники. Рішучими ударами з усіх сторін наші війська розгромили ворожий гарнізон і сьогодні ранком оволоділи містом і залізничною станцією Бистриця.

У зайнятому вчора місті Орадеа-Маре нашими військами захоплені великі трофеї, в числі яких 78 гармат. Взято в полон до 1 000 німецьких і угорських солдатів і офіцерів.

* * *

Авіація Північного флоту 11 і 12 жовтня завдавала ударів по кораблях противника в Баренцовому морі і в порту Кіркенес. Потоплено 6 німецьких транспортів, міноносець, 4 сторожових кораблі, тральщик, 5 барж, 5 сторожових катерів і 9 мотоботів.

У повітряних боях збито 14 літаків противника.

В ніч на 12 жовтня торпедні катери Північного флоту атакували караван німецьких суден. Висаджено в повітря і потоплено два транспорти загальним тоннажем в 10 тисяч тонн і сторожовий корабель противника.

* * *

Кораблі Червонопрапорного Балтійського флоту пустили на дно транспорт противника тоннажем в 6 тисяч тонн. Авіацією флоту в Балтійському морі потоплено німецький транспорт тоннажем в 4 тисячі тонн.

ВІДКРИТТЯ КЛУБУ

Клуб імені Дроб'язко, в стінах якого майже два десятиріччя запорізькі паровозоремонтники проводили своє дозвілля, був німцями зруйнований.

Сьогодні перша черга цього клубу—фойє, зал для глядачів, кілька службових кімнат—відбудовані руками трудящих заводу, стають до ладу.

Славну дату визволення паровозоремонтники відзначають у рідному клубі.

Від Радянського Інформбюро

Оперативне зведення за 15 жовтня

Війська Карельського фронту прорвали сильно укріплену оборону німців на північний захід від **Мурманська** і 15 жовтня, при сприянні кораблів і десантних частин **Північного флоту**, оволоділи важливою воєнно-морською базою і потужним опорним пунктом оборони противника на крайній півночі — містом **Петсамо (Печенга)**, а також з боями зайняли населені пункти **Большая Ліца, Большая Западная Ліца, Цітовка Остров, Цітовка Река, Поровара, Лінахамарі, Тріфона, Паркіна, Нясюкка, Какурі, Луостарі Конттакюля, Пентсамінд, Пільгуярвен.**

На захід від міста **Рига** наші війська, продовжуючи наступ, зайняли населені пункти **Буллі, Буліюціємс, Приедайне, Султині, Золітуде, Окулте**, і залізничні станції **Бабіте, Приедайне.**

В Північній Трансільванії наші війська, діючи спільно з румунськими військами, оволоділи містом і залізничним вузлом **Деж**, містом і залізничною станцією **Несеуд**, а також з боями зайняли понад 50 інших населених пунктів, в тому числі великі населені пункти **Хордо, Сальва, Загра, Ішпан-Мезе, Фелер, Ретед, Куздріоара, Окна-Дежулуй, Ормен, Гіролд, Бирля, Вулцурені, Берінду, Угруцу, Зімборул-Маре, Петрінду** і залізничні станції **Кіш-Ребра, Сальва, Німіджя, Ретег, Окна-Дежулуй.**

На території Югославії наші війська, діючи спільно з частинами народно-визвольної армії Югославії, з боями зайняли міста **Пожаревац і Крушевац.**

На інших ділянках фронту — розшуки розвідників і в ряді пунктів йшли бої місцевого значення.

За 14 жовтня наші війська на всіх фронтах підбили і знищили 143 німецьких танки. У повітряних боях і вогнем зенітної артилерії збитий 61 літак противника.

* * *

Нальоти нашої авіації на Тільзіт (Німеччина) порт Клайпеда (Мемель) і порт Лепая (Лібава)

В ніч на 15 жовтня наша авіація далекої дії вчинила нальоти на німецьке місто Тільзіт і бомбардувала транспорти та воєнні склади противника в порту **Клайпеда (Мемель)** і в порту **Лепая (Лібава).**

В наслідок бомбардування на залізничному вузлі **Тільзіт** виникли пожежі, серед яких сталося два сильних вибухи. Пожежі відмічено також серед скупчень автотранспорту противника в північній частині міста і коло переправи через ріку Неман.

В Клайпеда (Мемель) в ході бомбардування виникло понад 30 пожеж. На кінець нальоту вогнем був охоплений порт і воєнні об'єкти у східній і південно-східній частинах міста. В районі судобудівельної верфі і на південній околиці сталося кілька сильних вибухів.

Під час нальоту нашої авіації на Лепая (Лібава) в порту перебувало до 25 німецьких транспортів. В результаті бомбардування виникло десятки пожеж. Коло причалів нового порту горіли два морських транспорти. Пожежі почались також серед транспортів коло причалів аванпорту. Крім того, в аванпорту прямим влученням висаджено у повітря транспорт при вході в канал Воєнного порту. Вибух величезної сили стався також серед транспортів коло причалів Вільного порту. Великі пожежі відмічено на території залізничної станції, гасових складів і в районі бази морського флоту.

Заграву пожеж наші льотчики спостерігали, йдучи від цілі, з віддалення понад 200 кілометрів.

Масовий наліт нашої авіації на залізничний вузол Інстербург

В ніч на 16 жовтня наша авіація далекої дії вчинила масовий наліт на залізничний вузол Інстербург (у Східній Пруссії). В результаті бомбардування на території залізничного вузла виникли пожежі. Горіли вагони і платформи з воєнними вантажами противника. Прямим попаданням бомб висаджені в повітря три німецьких військових ешелони, що стояли на коліях. Кілька сильних вибухів відмічено також в районі аеродрому.

* * *

На захід від міста Рига наші війська вели наступальні бої. Очищено від німців кілька сильно укріплених населених пунктів, розташованих на південному березі озера Бабітес-Езерс. Радянські частини захопили у противника два танки, 10 гармат, 40 кулеметів, 220 автомашин, 3 склади боєприпасів, склад авіаційних моторів і залізничний ешелон з воєнними вантажами. Захоплено також 15 справних катерів. На південний захід від Риги наші частини, переборюючи мінні загороди противника і відбиваючи його контратаки, просунулись вперед до 20 кілометрів. Всі спроби німців закріпитись на проміжних рубежах закінчились невдачею. Наші підрозділи проникають у тил німців і сміливо атакують їх. За день боїв знищено до 1.500 солдатів і офіцерів противника.

Радянська авіація бомбардувала бойові порядки німців. Льотчики Н-ської авіачастини вчинили наліт на залізничну станцію Слока. В результаті бомбардування на цій станції розбито ешелон з вантажами і спалено 16 автомашин противника.

* * *

У Північній Трансільванії наші війська продовжували наступ. На північ від міста Бистриця запеклі бої відбулися за селище Сечелу. Німецькі гірсько-стрілецькі частини укріпились на дуже вигідних позиціях. Гориста місцевість надзвичайно утруднювала наступальні дії радянських частин. Окремі гори в цьому районі досягають висоти до двох тисяч метрів. Обхідним рухом наші автоматчики лісами вийшли у тил ворога і раптово обрушили на нього вогонь. Радянські бійці подолали перевал і вибили німецько-угорські війська з населеного пункту Сечелу. Таким чином, важливу шосейну дорогу Сальва — Сечелу було очищено від противника. Розвиваючи успіх, наші війська оволоділи містом Борша. Зайнято також понад 100 інших населених пунктів, в тому числі залізничну станцію Олшо-Вішша, що знаходиться за 20 кілометрів від кордону Чехословаччини з Північною Трансільванією.

* * *

Авіація Червонопрапорного Балтійського флоту потопила три транспорти і три швидкохідних десантних баржі противника.

* * *

Німецькі солдати, взяті в полон у Прибалтиці, повідомляють про величезні втрати німецьких військ. Полонений солдат 12 роти 17 полку 31 німецької піхотної дивізії Франц Ленський розповів: «Влітку 31 дивізія була заново укомплектована. Нас перекинули з Німеччини до Прибалтики. Вже за якийсь місяць дивізія перестала існувати, як бойова одиниця. Особливо тяжкі втрати обрушились на нас біля ріки Гауя. Ми відступали досить швидко, але росіяни все ж випередили нас. Мости були висаджені в повітря і ми потрапили в напівоточення. Почалася божевільна паніка. Під загрозою оточення артилерійський полк та інші розбиті частини дивізії кинули всю матеріальну частину і боєприпаси. На південному березі ріки командування намагалось організувати оборону, але з цього нічого не вийшло. Нам навіть нічим було оборонятись».

Полонений солдат 47 німецького будівельного батальйону Генріх Крейпер заявив: «Наш батальйон будував лазарет. Несподівано почався наступ росіян. Увечері до бараків потяглися низки машин з пораненими солдатами і офіцерами. Потік поранених не припинявся до самого ранку. Ранком прийшов наказ про негайну евакуацію. Кинувши сотні поранених напризволяще, батальйон втік. Однак, за кілька днів ми все таки опинилися в полоні».

Полонений фельдфебель 328 полку 227 німецької піхотної дивізії Ганс Кефер розповів: «Наступ росіян поставив 227 піхотну дивізію в надзвичайно критичне становище. У нас залишався тільки один шлях для відступу, останні шляхи були відрізані. Всі підрозділи 328, 366 і 412 полків кинулись до єдиного шосе, на яке ми покладали всі надії. Однак, російським танкам вдалося прорватись до нас у тил. Дивізія зазнала страшенного розгрому».

Оперативне зведення за 16 жовтня

Протягом 16 жовтня на захід і на південний захід від міста **Риги** наші війська вели наступальні бої, в ході яких зайняли населені пункти **Веркалькрогс, Вікулі, Піньті, Плуді, Аннасмуйжа, Лапсас, Адієні, Мазцена, Судмалкалнс, Далбе, Гайсрагі, Тіші, Волгунте** і залізничні станції **Ліелупе, Аботі, Далбе.**

У Північній Трансільванії наші війська, діючи спільно з румунськими військами, з боями зайняли понад 100 населених пунктів, в тому числі місто і залізничну станцію **Борша**, великі населені пункти **Мойсчіу, Фелшо-Вішшо, Фелшо-Соліште, Сечелу, Ромулі, Телч, Суплай, Текеш, Оле-Лапош, Лепушул-Унгурел, Віме, Рогна, Шимішна, Гірбоу, Кекіш, Броб, Стина, Чеморле, Бучумь, Богдена** і залізничні станції **Мойсчіу, Фелшо-Вішшо, Олшо-Вішшо, Кецкеу, Гилгеу, Ілянде-Маре, Гербеу, Агіреш, Стина.**

Наші війська, діючи спільно з частинами народно-визвольної армії Югославії, зав'язали бої за столицю Югославії місто **Белград.** В передмістях **Белграда** наші війська взяли в полон 1.500 німецьких солдатів і офіцерів.

Болгарські війська, діючи проти німців, разом з військами народно-визвольної армії Югославії і з нашими військами, з боями зайняли на території Югославії місто і залізничний вузол **Ніш**, місто **Лесковац** і великі населені пункти **Лебане, Вранье, Грдолиця.**

На інших ділянках фронту—розшуки розвідників і в ряді пунктів йшли бої місцевого значення.

За 15 жовтня наші війська на всіх фронтах підбили і знищили 93 німецьких танки. У повітряних боях і вогнем зенітної артилерії збито 57 літаків противника.

Червонопрапорний Балтійський флот

Герой Радянського Союзу Григорій Митрофанович Давиденко—один з найкращих на Балтиці командирів катерного тральщика. Він зробив понад 1.000 бойових виходів у море і в одному з них захопив ворожий мотобот.

Фото В. Тарасевича. Фотохроніка (ТАРС).

Видача продукції зросла в п'ять разів

У травні завод «Інтернаціонал» видав першу з початку відбудови цехів продукцію.

До річниці з дня вигнання окупантів колектив заводу програму відбудовних робіт виконав на 140,5 процента. Це дозволило підприємству видачу промислової продукції за останні шість місяців збільшити в п'ять разів.

Робітники заводу за цей час відпрацювали надурочно близько 10 тисяч чоловікогодин на відбудуванні зруйнованих ворогом цехів.

Прибуття до Москви Болгарської Урядової делегації

Для ведіння переговорів по укладенню Угоди про перемир'я з Радянським Союзом, Великобританією та США до Москви прибула Болгарська Урядова делегація в складі: Міністра Закордонних Справ п. Петко Стайнова, голови делегації, Міністра без портфелю п. Добрі Терпешева, Міністра без портфелю п. Ніколи Петкова, Міністра фінансів Петко Стоянова. З делегацією прибули радники: професор Дімітрій Михалчев, генерал-полковник Георгі Попов, полковник Іван Антонов, Ан[illegible] Каменова та секретарі.

На Московському аеродромі делегацію зустрічали Заступник Народного Комісара Закордонних Справ СРСР А. Я. Вишинський та інші представники НКЗС СРСР, від Наркомату Оборони СРСР Начальник Відділу Зовнішніх Зносин генерал-майор М. П. Кутузов.

Закордонні телеграми

Воєнні дії в Західній Європі

ЛОНДОН, 15 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу верховного командування експедиційних сил союзників говориться:

14 жовтня війська союзників ще в одному місці форсували канал Леопольда, поблизу Ватерфліта. На південь від Савойаргс-Плаат союзники просунулись у напрямі до частин, які продовжували наступ на південь від Бієрфліта.

На південний схід від Оверлоона війська союзників просунулись на 1.000 ярдів на фронті протягом в кілька миль. Противник чинить тут запеклий опір. На північно-східній околиці Аахена союзники дещо просунулись вперед, провадячи тяжкі вуличні бої. В районах Гюртгена та Ле-Тілло війська союзників просуваються, не зважаючи на досить запеклий опір противника.

ЛОНДОН, 15 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу збройних сил союзників на Середземноморському театрі воєнних операцій говориться, що 14 жовтня частини 5-ої армії, провадячи тяжкі бої на центральній ділянці фронту в Італії, домоглися місцевих успіхів. Англійські та індійські частини 8-ої армії дещо просунулись вперед в гірській місцевості на південь від дороги Болонья-Ріміні.

Невеликі англійські мінні тральщики, діючи в небезпечних та важких умовах, закінчили операції по очищенню каналів на південних Далмацьких островах і надали значної підтримки операціям союзних військ, що тут розвиваються.

Авіація союзників атакувала ворожі воєнні об'єкти в Німеччині, Угорщині та Югославії.

ЛОНДОН, 16 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу верховного командування експедиційних сил союзників від [illegible] жовтня говориться:

Війська союзників, що наступають з півночі і півдня, 15 жовтня з'єдналися біля західного берега Савойаарте-Плаат. Слідом за цим об'єднані сили союзників почали наступати на захід на з'єднання з частинами, що вдержували передмостне укріплення в районі Ватерфліт.

На північ від Антверпена війська союзників при підтримці авіації зайняли село Вуисдрехт.

В районі вклинення в Голландії війська союзників у деяких місцях просунулися до Фірлінгсбеєку.

У передмістях Аахена тривають бої за кожний будинок. На північ від міста війська союзників просунулись, не зважаючи на впертий опір противника.

Біля підніжжя Вогез війська союзників посилили наступ у східному напрямі, дещо просунулись, не зважаючи на сильний опір ворога, вздовж широкого фронту і взяли кілька міст.

На північний захід від вузла комунікацій Баккара були зайняті міста Глонвіль і Фонтенуа. Далі на південь війська союзників очистили Фремінфонтен, де нещодавно відбувалися запеклі бої.

Понад 1.200 важких бомбардувальників у супроводі великих з'єднань винищувачів піддали бомбардуванню воєнні об'єкти в Кельні. Інше з'єднання важких бомбардувальників вчинило наліт на нафтоочисний завод у Різенхольці і Манхеймі на північ і на південний схід від Дюссельдорфа. Минулої ночі важкі бомбардувальники вчинили наліт на воєнну базу Вільгельмсхафена. Бомбардуванню було піддано також об'єкти в Гамбургі.

На Середземноморському театрі воєнних дій

ЛОНДОН, 14 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу збройних сил союзників на Середземноморському театрі воєнних дій говориться, що на ділянці фронту 5-ої армії тривають тяжкі бої.

На північ від дороги Ріміні-Болонья частини 8-ої армії відтиснули ар'єргарди противника і знаходяться тепер в зіткненні з німцями на широкій ділянці фронту.

На острові Корфу в сучасний момент билися рештки німецьких частин.

Досить великі з'єднання важких бомбардувальників у супроводженні винищувачів вчора вчинили нальоти на заводи синтетичного пального в Німеччині і на сортувальні станції в Північній Італії, Австрії та Угорщині.

Середземноморська авіація союзників зробила приблизно 2.500 літаковильотів.

ЛОНДОН, 16 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу збройних сил союзників на Середземноморському театрі воєнних дій говориться, що після кількох днів затримки в зв'язку з розмінуванням біля грецького узбережжя увечері 15 жовтня ряд кораблів англійського і грецького флотів стали на якір в бухті Пірея.

Всі ці судна прибули з ешелоном військ, які повинні були висадитися на берег ранком 16 жовтня.

В Італії американські частини 5-ої армії після тяжкого бою, що тривав весь день, зайняли місто Ліверньяно.

На ділянці фронту на Адріатичному узбережжі частини 8-ої армії зайняли Гамбеттолу.

Середземноморська авіація союзників вчинила понад 1.000 літаковильотів.

Бої в Югославії

ЖЕНЕВА, 16 жовтня. (ТАРС). Як передають з Югославії, верховний штаб народно-визвольної армії Югославії повідомляє, що в Сербії після запеклих багатоденних боїв югославськими частинами визволено місто Ніш. Весь німецький гарнізон цілком знищено. У долині ріки Брегальниця частини народно-визвольної армії, переслідуючи відступаючих на захід німців, визволили Пехчево. Запеклі бої відбуваються за Страцін.

СТАНОВИЩЕ В УГОРЩИНІ

ЧЕРНОВИЦІ, 16 жовтня. (ТАРС). Повідомлення, що сьогодні передавалися будапештським радіо, свідчать про серйозні політичні події, які відбуваються в Угорщині.

Регент (правитель) Угорської держави Хорті у другій половині дня виступив з посланням по радіо, в якому заявив, що Угорщина має намір вступити в переговори про укладення перемир'я.

Кілька пізніше передавалося повідомлення угорського міністерства внутрішніх справ про зникнення сина регента Хорті. Міністерством запропоновано всім місцевим угорським властям і поліції не пропускати через кордон ніяких машин без старанного огляду, не зважаючи на те, кому автомашини належать.

Потім по радіо був оголошений наказ начальника угорського генерального штабу генерала Вереш. В наказі вказується, що послання регента Хорті не слід тлумачити як закінчення воєнних дій. „Поки йдеться тільки про переговори для укладення перемир'я,—говориться в наказі.—Кінець цих переговорів ще не визначений, і тому всі угорські частини і з'єднання незмінно продовжують опір якому завгодно нападові".

Близько опівдня по радіо з Будапешта передавалася промова лідера угорських фашистів Ференца Салаші, з якої видно, що в країні відбувається внутрішня боротьба і що радіостанція зараз перебуває в руках гітлерівців. Салаші обвинувачував Хорті у „зраді союзників Угорщини" і стверджував, що Угорщина і надалі продовжуватиме війну на стороні гітлерівської Німеччини. Салаші вимагав від своїх слухачів підкорення його наказам.

Панічні настрої в Будапешті

АНКАРА, 15 жовтня (ТАРС). Кореспондент анатолійського агентства повідомляє з Будапешта, що угорська столиця охоплена великою тривогою.

Кореспондент пише, що вісті, які надходять до Будапешта з фронту, викликають нервозність і паніку.

АРЕШТИ В РУМУНІЇ

БУХАРЕСТ, 16 жовтня. (ТАРС). Газета „Семналул" повідомляє про арешт колишнього міністра пропаганди Крайнік і колишнього редактора газети „Порунка времій"—Ілліє Радулеску.

СМЕРТЬ РОММЕЛЯ

ЖЕНЕВА, 15 жовтня. (ТАРС). Гітлерівське агентство—німецьке інформаційне бюро повідомило про смерть Роммеля. Як зазначає агентство, Роммель вмер в результаті раніш одержаних поранень.

Антигітлерівські демонстрації в Австралії

ЛОНДОН, 15 жовтня. (ТАРС). Газета „Дейлі телеграф енд Морнінг пост" передає, що, за одержаними з Австралії відомостями, у Відні та в провінції Штирії відбулися антигітлерівські демонстрації. Німці вчинили численні арешти серед населення. Повідомляють, що німці загрожують піддати Відень бомбардуванню, якщо заворушення не припиняться.

Населення Югославії з захопленням зустрічає радянські війська

ЖЕНЕВА, 15 жовтня. (ТАРС). Радіостанція «Слобідна Югославія» повідомляє:

«Кожного дня надходять листи з Сербії та Воєводіни, що змальовують нечуване піднесення нашого народу, який захоплено зустрічає Червону Армію з квітами та подарунками. Старі й малі—всі прагнуть допомогти уславленим героям Червоної Армії, які разом з бійцями народно-визвольної армії Югославії очищають нашу країну від німецьких загарбників. Жителі дають відомості офіцерам Червоної Армії про пересування ворога, лагодять зруйновані дороги та мости».

Швидко позбутися недоліків у навчальній роботі

Сумлінно готувалися до нинішнього навчального року шкільні працівники міста Запоріжжя. Завдяки ініціативі, кмітливості, виявлених окремими директорами шкіл і вчителями, які зуміли залучити в підготовку до учбового року широку громадськість, вдалося вчасно відремонтувати школи, зібрати потрібні меблі, обладнати шкільні кабінети і, головне, посадовити за парти понад 15.000 учнів.

Але перевантаженість шкіл, особливо центральних (№№ 1, 2, 3, 6, 8), виявилася настільки великою, що вона утруднювала організацію нормального навчального процесу. Зараз в місті додатково укомплектовано три початкових школи, які значно полегшують становище з розміщенням дітвори.

Найближчих же днів виконком міськради, напевне, уже остаточно розв'яже питання з приміщенням 19-ої та 60-ої шкіл. Тоді можна буде вважати, що виключні труднощі, з якими ми зустрілися напочатку навчального року, успішно подолані.

Перший місяць навчання показує добрі організаторські здібності ряду директорів, завідувачів учбовою частиною. Їм вдалося зразу ж встановити зразковий порядок: тут чітко працює весь педагогічний колектив, шкільні організації.

Але не про позитивні сторони в житті шкіл Запоріжжя я хочу зараз говорити, а про ті недоліки, які виявились і позбутися яких треба негайно.

Поперше, у нас не все гаразд із здійсненням всеобучу. Надходять сигнали, які говорять про загрозу відсіву. В 6, 31, 10, 45 школах на заняття щоденно не приходять по 20—40 чоловік. В школі № 35 (директор т. Бондаренко) траплялись дні, коли в класах були відсутні до 100 чоловік.

Перевірка показує, що іноді навчання пропускають навіть ті діти, які недавно одержали через школу взуття, одяг. З цим аж ніяк не можна миритися. Вчитель не може вважати свій робочий день закінченим, якщо він особисто не встановив причини відсутності у класі того або іншого учня, як це роблять в школах №№ 1, 2, 16, і не доможеться того, щоб завтра цей школяр прийшов на заняття. До речі, ресурсів для матеріальної допомоги дітям, які гостро її потребують, у нас досить.

Не менш важливе питання про планування. Адже у більшості шкіл міста не почато навчальний рік, а продовжується старий. Через три місяці буде перевірка знань учнів. Вчителі, звичайно, розуміють, яку відповідальність покладає це на них: в короткий строк треба не тільки закінчити вивчення програми, але й поурочно повторити пройдене, одночасно з'ясувавши, які розділи програми засвоєні найбільш слабо, щоб надалі на них загострити увагу.

Саме так будують свою роботу найбільш сумлінні учителі. Але є й такі викладачі (на щастя, їх не так уже багато), які йдуть лінією найменшого опору — штучно скорочують програму, викидають цілі розділи, які треба було вивчити. В школі № 5, наприклад, викладач літератури у восьмих класах тов. Тарасова самовільно виключила з програми розділ про творчість Льва Толстого. Подібні тенденції виявлені і у деяких викладачів школи № 55.

В школі № 31 викладач математики в 5—7 класах тов. Луценко намагалася відірвати викладання від повторення. Уроки з 1 по 18 жовтня вона відвела на проходження нового матеріалу, а з 18 по 30 — на повторення та закріплення пройденого. Даремна праця, марно втрачений час! Звичайно, за два тижні учні забудуть основні положення, висунуті вчителем і доведеться все розповідати спочатку.

У зв'язку з цим переходжу до третього, головного недоліку. Треба признатися — в школах існує зовсім недостатній контроль над роботою вчителя. Мені доводиться щоденно розмовляти з директорами шкіл, завучами. За місяць ці дві керівних особи в школі не встигли навіть по одному разу відвідати уроки кожного вчителя. Деякі досі не проглянули ще учбових планів. Наслідком цього і є сумні казуси, що про їх згадувалося вище.

Майже не заглядають в школи і шкільні інспектори, завідуючі відділами народної освіти. Всі ці особи в більшості випадків протягом вересня розв'язували господарські питання, перевозили паливо, організовували засолку. Сугубо навчальні питання, в силу цього, у них випадали з поля зору. З цим треба покінчити.

Виконати історичну постанову уряду про корінне поліпшення якості навчання ми зможемо лише тоді, коли в школі методичною роботою будуть займатися не від випадку до випадку, а щоденно. Адже ніхто інший, як директор, завуч, шкільний інспектор, методист — ці найбільш досвідчені шкільні працівники — можуть і повинні бути найзапальнішими пропагандистами випробуваних життям методичних настанов.

Славні роковини визволення рідного міста від німецьких загарбників працівники освіти відзначають конкретними справами. Не зважаючи на те, що майже всі шкільні будинки Запоріжжя були спалені німцями, все ж шкільну сітку відбудовано, введено роздільне навчання, до школи вперше залучено 2.000 семирічних дітей, навчання яких першим основам грамоти йде успішно.

Але причин для самозаспокоєння у нас нема. І чим критичніше ми будемо ставитися до своєї роботи, тим кращої якості навчання ми досягнемо.

І. Коробов,
завідуючий Запорізьким міським відділом народної освіти

Відповідальний редактор О. ШАБАЛІН

КІНОТЕАТР ІМЕНІ ЛЕНІНА
СЬОГОДНІ ТА ЩОДНЯ
демонструється кінофільм
„СЕКРЕТАР РАЙКОМУ".
Зверх програми—кінохроніка „Визволення Запоріжжя".
Початок сеансів: денних—з 10 год. ранку, вечірніх—з 4 год. дня.

БЕ—01292 м. Запоріжжя, друкарня «Комунар» обл. управління поліграфії, вул. Ільїча, 21. Адреса редакції: ріг вул. Жуковської і Тургенівської, 55. Тел.: 2-40, нічної редакції—3-50

Рік тільки перший

В обласному саду імені Івана Франка розгорнулась обласна виставка. Плакати її не промислово-сільськогосподарську, а відбудови. Тут не [illegible] і не тільки колгоспи, [illegible]. І [illegible] і дитячі садки [illegible] дитячі малюнки.

Днів за три до відкриття одна вихователька дитячого садка принесла великі дитячі малюнки, зроблені з гільз і дроту, які зробили шестирічні діти. Вона дуже хвилювалась, що цю модель обов'язково треба помістити на виставку. Вчителька російської мови принесла диктант, досить таки довгий, і без однієї помилки. Один з керівників самодіяльного хору чотири рази приходив на виставку. Він домагався одного — гарантії, що його хор виступить на виставці з концертом. Останній раз, як незаперечний аргумент, диригент приніс акт хормейстерів, в якому вони не стільки просили, скільки вимагали дати їм змогу виступити в концерті. Вони бо хочуть продемонструвати, як, працюючи на підприємствах, навчилися співати.

З Андріївського району привезли діжку меду в 250 кілограмів з коротким написом: одержано з одного вулика.

З Червоноармійського району привезли кавуни розміром в солідну авіабомбу.

Один з районів коротко одним рядком, на своєму стенді написав: За рік відбудовано — — хат. Цифра сталої немає, бо кожен день перед святом дає нові до[illegible] і [illegible] району хочеться показати останню.

Машини, вози, чоботи, іграшки, [illegible], макети шкіл, нових будинків, електростанцій — все це на виставці. Будь площа виставки вдвоє, втроє більше — все рівно її було б мало.

А минув тільки рік!

Область, на території якої відбувалися жорстокі бої Вітчизняної війни, де Червона Армія трощила німецькі неприступні вали, що перекривали шляхи на Крим, область організувала виставку трудових подвигів.

«Комунар» вивіз першу свою молотарку. Стоїть вона, виблискуючи фарбою, новенька, чистенька. Стоїть вона, як пам'ятник не тільки технічної зрілості заводу, не тільки як доказ, що комунарівці засвоїли новий технологічний процес. Не в цьому тільки справа.

Запоріжці знають, яким лишили німці завод «Комунар». Будемо точні: його не було. Було місце де стояв завод і зруйновані його стіни.

Здавалося, чи не краще, чи не легше будувати завод на новому місці, ніж вивозити поїзди залишеного німцями брухту, сміття і битої цегли.

А за рік на обласній виставці стоїть прекрасна молотарка.

— Що це, лише експонат нової продукції заводу?

— Ні! Тисячу разів, ні! Молотарка ця — доказ нездоланної, непоборної волі нашої, доказ всепереможної творчої думки, доказ нашого гордого національного духу, душі нашої, глибина і краса якої під час Вітчизняної війни здивувала світ.

Здивували ми світ ділами на фронті і здивували ми світ ділами в тилу. Ми втрачали, було, тимчасово найрозвиненіші наші промислові райони. Борючись, працюючи, створили нові. Ми, ми, на руках, переносили з України наші індустріальні велетні і ставили їх в горах лісистого Уралу чи в степах неосяжного Казахстану. Ми обладнували підприємства, дивовижні рівнем своєї техніки, протягом таких строків, які проектні організації вимагають звичайно лише на одне проектування. Ми будували їх там, де доти не ступала нога навіть всепрохідного верблюда.

І ця, в нових районах збудована фактично новими, наспіх навченими робітниками, оснащена техніка радянська встояла перед всеєвропейською технікою Гітлера.

Про подвиги на фронті написано чимало. А пройде небагато часу і дізнається світ про героїчні, неперевершені своєю цілеспрямованістю і відданістю подвиги героїв-тиловиків.

І перша виставка в день річниці визволення — не лише початок цих розповідей про тиловиків-запоріжців. Прекрасний, але тільки початок творчого звіту трудящих області за свій трудовий рік.

Рік цей важкий умовами роботи. Рік, коли багато чого невистачає. А головне невистачає — людей. Але чого в нас завжди було і є багато, чого ми ніколи позичати не підемо — це творчої думки. Можна людину силою посадити у вагон і відвезти до Німеччини. Можна навіть під страхіттям гіммлерівського катування примусити її взяти в руки якийсь інструмент, можна захопити цілі області, та не можна навіть таким майстрам поневолення і понівечення людей, як фашисти, вибити у народу нашого навіть якоїсь його частини, ту рису, яку так розвинула радянська влада — жадобу творчості. Творчості у всьому: на заводі — біля верстату, з відбійним молотком — у шахті, за стерном трактора чи за столом службовця.

Стахановський рух до війни був проявом цієї риси. Народившись в шахті, він перекинувся на заводи, колгоспні лани охопив мільйонні маси країни, став формою цього всенародного творчого духу, став джерелом додаткових народних багатств.

Стахановці — двохсотники, п'ятисотники, тисячники. Сьогодні на виставці вони іменинники. Це вони, крокуючи попереду інших, своєю роботою агітуючи товаришів, здобули славні перемоги першого року відбудови. Це вони довели, що два роки найчорніші в історії України, не могли приглушити потягу до творчої праці; навпаки, вони викликали небачену жадобу до неї, підігріту новим джерелом натхнення — ненавистю до ворога.

Сьогодні виставка має один характерний відбиток — військовий. Навіть така сугубо мирна річ, як сорочка чи білизна, пошита руками робітниць якоїсь промартілі і експонована на виставці, не є просто експонат: біля неї ярличок: стільки-то зроблено для фронту. Навіть пшениця, повнозерна, золотиста пшениця, сьогодні не просто дар плідних запорізьких нив, не просто продукт натхненої праці колгоспників. Один з запорізьких поетів Канеболоцький у вірші, присвяченому роковинам визволення, про цю пшеницю написав так:

Праздник мы празднуем нынче веселый,
Гитлера видим судьбу,
Мстя за сожженные, мирные села,
Каждое зернышко пулей тяжелой
Бьет по немецкому лбу.

Правильно сказав поет! Сьогоднішня виставка — це виставка плодів праці тилу для фронту. І це демонстрація невичерпних резервів наших — резервів творчості, натхнення, самовідданості і любові до Батьківщини.

Т. Ярославич.

□ □ □

СЕЛИЩА ВПОРЯДКОВУЮТЬСЯ

Жителі 14 селищ м. Запоріжжя розгорнули велику роботу по приведенню в зразковий стан житлових будинків. Руками самих п жильців уже відремонтовано коло 60 будинків.

Обладнані і почали роботу поліклініка, поштове відділення, які обслуговують жителів селища. Працюють пошивочна і шевська майстерні.

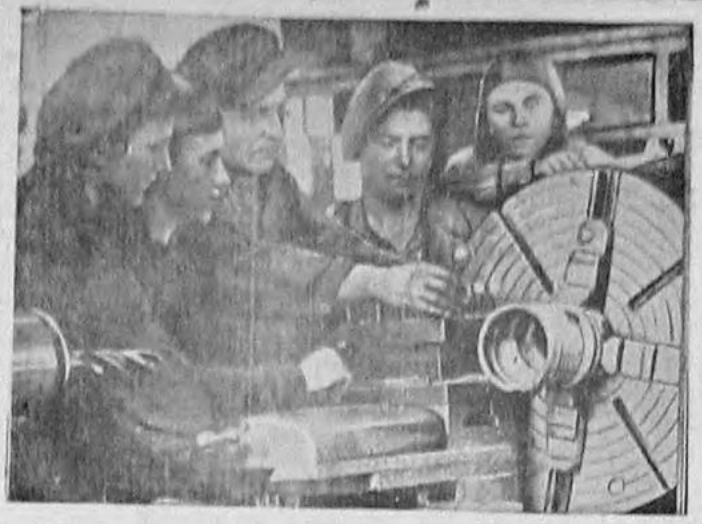

З любов'ю навчає токарній справі молодь ремісничого училища кращий стахановець алюмінієвого заводу Яків Сироватка. Фото М. Колядюка.

Фронтові молодіжні

На Дніпробуді здавна повелося — на вирішальних ділянках стоїть молодь. Так і зараз сталося: ділянки, де працюють ці бригади, дніпробудівці називають молодіжними. Це тому, що там робота йде надзвичайно швидко і темпи ці прийнято називати «молодіжними». Так говорять про ділянки Тані Адаліної, Галини Калюжної, Ані Лошкарьової, Шури Венгер, Марусі Буланої та інших.

Дніпробуд! Для багатьох членів цих бригад, які вже встигли прославитися, ця назва ще недавно звучала абстрактно. Тепер сіроока, швидка на слово Тося Тихоступ сміється, згадуючи про те, як вона та її подруга перелякалися верстатів у цеху механічного заводу будівництва.

— Знаєте, плакали, ходили за майстром і просили відпустити додому. Думали, як підступити до таких машин. Але потім обійшлося!

Працювали шліфувальницями, на роботі, яка вимагає особливої спритності. Дівчатам зразу ж дали п'ятий розряд. 140—170 процентів щоденно писали їм у робочі наряди. З часом — потягло до верстатів. Якось біля них відбулася така розмова. Начальник цеху, звертаючись до підлітка, докоряв йому:

— Петю, ти що ж, півроку вчишся, а біля верстата самого лишити не можна.

— Скільки? Півроку?! — вигукнули хором дівчата. — А ми за місяць засвоїмо токарну справу! — І Тося з своїми подружками стала до верстата. Майстер тов. Кратов говорить: до Жовтневих свят даємо самостійну роботу. Це — після місяця навчання. А в мирний час на підготовку токаря потрібно було півроку.

— Як добилися цього?

— Та просто, працюємо і вчимося на совість. Адже будівництво не чекає, воно вимагає. Треба «піднімати» станцію.

Ці фрази: «будівництво вимагає» і «треба піднімати станцію» ви почуєте від кожного члена фронтових комсомольсько-молодіжних бригад Дніпробуду. Для них з кожним днем життя тут, на будівництві ці фрази сповнюються живим величезним змістом, що становить сенс їх існування.

— Сюди б побільше людей, підняли б! — побачивши руїни ДГЕС, говорила прибула на будівництво по путівці ЦК ВЛКСМ Ганна Лошкарьова. Але вона знала, що війна вимагала: кожному, хто приїхав на берег Дніпра, треба працювати за двох. Її з дівчатами поставили на штукатурну роботу. Майстер вчив:

— Дивіться, щоб «п'ятка» була!

Це значить, щоб поверхня була рівна, як натягнута п'ятка. На третій день вийшло. Почали працювати так злагоджено, так швидко і чисто, що й бувалі будівельники захоплювалися бригадою:

— От, це картина!

Коли на розбірці щитової стіни гідростанції стали потрібні надійні люди, туди послали Аню Лошкарьову з її дівчатами. Горіла робота у них в руках. Траплялось, фронт робіт на розчищенні звужувався. Дівчата брали в руки кайла, молоти і ломи і самі, як вони кажуть, «колупали» стіну. Аня захворіла, але в ліжко не лягла, працювала. Дівчатами оволодів такий запал, що ним заразилась навіть десятирічна сестра Ані Дворцової — загальна улюблениця бригади — Зоя. Вона також після занять в школі приходила допомагати дівчатам. Завдання бригада виконала на три дні раніше строку.

Недарма члени цієї бригади люблять будьонівську приповідку: «Наша справа не говорити, а рубати».

Начальники дільниць, даючи завдання, говорять: «Справа вимагає — за двох треба попрацювати».

— Треба, так треба, — так тут ведеться.

Так само зробили дівчата з бригади Шури Венгер, коли необхідно було терміново пересунути верхнєщебневий тупік, а Марії Буланій укласти замість трьох днів — за 36 годин залізничну колію до кушугумівських вапнякових кар'єрів.

Це значить: будова вимагала. І молоді відбудівники гідростанції зробили. Дівчата так про це просто і кажуть: «зробили». Але за цією простотою криється живе втілення тієї відданості Батьківщині, яка перемагає на фронтах і робить чудеса в тилу в ім'я перемоги. За це бригади одержали високе звання фронтових. І фраза:

— «Ми з фронтової молодіжної», — з їх уст звучить доречно гордо.

Історія цих бригад ще не має кінця, як не має ще кінця уперта воля дніпробудівців у боротьбі за відродження народного дітища.

Останнім часом все частіше на сторінках газет почали з'являтися віхи цієї історії: цифри проценти, імена і за кожним з них спостережливе око побачить те ж чудесне дерзання, яке володіло першим славним поколінням будівників ДГЕС, помножене тепер ще на ненависть до ворога-руїнника.

От вони — наші прості радянські дівчата. Велика справа відродження колись уславленого Запоріжжя зроблена їх гвардійцями армії відбудови. Душевне благородство патріотів вивело їх в передові ряди бійців цієї армії. Воно відкрило в цьому юному поколінні такі сили, про які вони й самі не мали підозри. Немає сумніву — коли завершиться будова, закінчення історії цих бригад звучатиме, як бойовий рапорт переможців у праці.

Н. Піцик.

У рідній хаті

Листопадового морозяного ранку 1943 року бійці однієї з Запорізьких дивізій привели у дитячий будинок трьох хлопчиків і дівчинку. З виснажених облич їхніх, безцільно утуплених кудись вдалечінь майже мертвих очей, було видно, як багато лиха зазнали вони за час окупації.

— Їх ще можна врятувати від загибелі, правда? — схвильовано запитував боєць у директора. — Прошу вас, вживіть заходів.

— Все зрозуміло, товаришу, подбаємо, щоб врятувати. Приходьте відвідати.

Четвірка Сорокіних — Люся, Валя, Вітя та Юра були чи не першими вихованцями дитячого будинку. Але з кожним днем кількість його мешканців все зростала. Іноді сюди привозили напівживих істот. Смерть рідних, голодування, бездомність зсушила їхні тіла, убила найменші прояви життєрадості. Часто вони були налякані, недовірливі, злостиві.

Вихователі добре розуміли — до серця кожної дитини необхідно знайти шлях. Німці у них забрали найдорожче — матір і батька. Дитячий будинок має стати їм за рідну сім'ю. Тоді вони поступово забудуть про пережите, знову знайдуть дитинство.

* * *

Люся Сорокіна змінилась раніш за своїх братів. Блакитноока вміслива дівчинка бачила, з якою щирістю ставиться до дітей Ніла Устимівна Серова і в душі п'ятнадцятирічної дівчинки народжувалось тепле, ніжне почуття до виховательки.

— Ви така ж хороша, як моя мати, — якось несподівано вирвалося у Люсі, і сльози ринули з її очей.

Дівчинка розкрила перед любимою вихователькою свою душу.

— Мені здавалось, що щасливіше за нашу родину немає у всьому світі. Ми жили дружно і, хоч дітей у нас було багато, ніколи ні в чому не знали нестачі.

Вона щось згадала і вся знітилась, навіть стала наче б то меншою.

— Не можете уявити, як гірко було розлучатися з татком, коли він у червні 1941 року пішов на фронт. А потім до нас у місто прийшли німці, дикі, брутальні. О, як вони знущались над нами! До ниточки витягали вони все, що було у скринях і коморах. Мама не витримала і на наших очах вмерла. Посиротілі ми почали мандрувати світом.

Дівчинка вологими очима окинула обличчя братів, що спали.

— Тут їм дуже добре. Але не знаю, чи повернеться хоч колись їхня колишня жвавість, чи з'явиться бажання попустувати, посміятись.

— Рідна моя, не сумуй! Час візьме своє, — заспокоювала Люсю Серова. — Вони нічим не відрізнятимуться від своїх однолітків. Ось побачиш!

* * *

Ми підійшли до дитячого будинку в один з тих днів, коли там проводиться музична робота. З відчинених вікон клубу до нас долинули бадьорі окрилюючі звуки пісні. Потім ми почули дружний, заразливий сміх.

— Шаляпін заспівав, — жартували дівчата з приводу невдалого виконання товаришем якоїсь арії.

Ми вдивлялись в обличчя. Дужче за всіх сміявся гарний, міцний хлопчик. Біле обличчя його ніжно зафарбовував рум'янець.

Вихователька розповіла нам, що це саме і є той Валя Сорокін, долею якого колись то так турбувався боєць. Вона вказала нам на його братів — Вітю та Юру, завзято витанцьовуючих гопака, сестру Люсю, майстерного декламатора та художнього читця.

Серед вихованців є багато здібних, обдарованих дітей. Микола Щербаков, наприклад, любить малювати. Може бути, колись він стане видатним художником. Але своїх вихователів, що звели його на ноги, він, звісно, ніколи не забуде. Надя Панкіна, Алла Михайленко захоплюються рукоділлям. Їм завжди дістають стільки лоскутків та ниток, що перший-ліпший свій задум вони можуть здійснити. Мріючи про своє майбутнє, вони неохоче думають про ту хвилину, коли доведеться почати самостійне життя, назавжди залишивши цей будинок, що замінив їм рідну домівку.

...Дивишся на цих вихованців дитячого будинку і не віриться, що за плечима у них лишилось суворе, недитяче життя.

Т. Огньова.

Юрій САГАЙДАК

ОТЧИЗНА

Родимый край, Отчизна золотая,
Ты шла вперед сквозь грозы и бои,
Всегда прекрасная, воинственно-святая,
И силы в битвах выросли твои.

Коварный враг за легкою победой
Не раз спешил поля твои топтать,
Но ты стократ карала людоедов,
Чтоб в даль веков торжественно шагать.

Курганы да леса, да ширь степей раздольных,
Да звон кольчуг твоих богатырей,
Да крики лебедей, да песни звук привольной —
Душа былинная истории твоей.

Свой путь вперед упорно ты искала,
Хоть цель была туманна, как мечта,
Но мир всегда собою изумляла
Твоя суровая в решеньях прямота.

В эпоху бурь и мятежей вселенной,
Ты шла вперед в решительной борьбе.
И лучший сын твой гениальный Ленин,
Открыл в грядущее великий путь тебе!

Святою правдою объединив народы,
Что долгий век томились под ярмом,
Ты шла вперед под знаменем свободы
С улыбкой светлою, с сияющим челом.

Но грянул час суровых испытаний;
Полмира враг войной испепелил,
И верный сын твой гениальный Сталин
Тебя в боях жестоких защитил.

Отчизна светлая, страна мечты крылатой,
Ты светишь миру солнцем маяка,
И сыновья твои орлы и соколята
Проложат славный путь тебе во все века!

Дуня Альохіна

У кого повернеться язик вимовити хоч одне порядне слово про німця? Зажерливою сараною налетіли до нас німецькі орди і ріками крові, потоками сліз, чорними руїнами пожарищ вкрили квітучу країну.

Що, приміром, бракувало Альохіним до війни? Світлий, просторий будиночок, зручна й коштовна меблі. Прийдуть, бувало, з роботи, сядуть всією родиною за ситий стіл — скільки жартів, сміху, веселощів! І втоми ніякої немає.

Це поки німця не знали. А коли з'явивсь проклятий...

Стара мати не витримала знущань і розрухи: як впала біля спаленого двору, більше до свідомості не приходила. «Як же далі бути?..» — жахалась думкою Дуня, дивлячись на єдину, завжди хвору сестру, біля якої голосно плакало троє малих сестриних дітей.

— «Лишенько, що ж я без матусі робитиму з ними?..»

Поховали сестри неньку і пішли геть від рідної оселі. Знайшла Дуня хатинку, влаштувалась на роботу. День вийде, день по своєму зліденному господарству порається. А скільки тих днів було, що й шматка хліба не бачиш, — не перелічити... Краяло серце від скигління сестриних діток, але хоча й голодна, та очі не бачать огидливої пики німця. І ніхто не звертав уваги на Дуню Альохіну — свого лиха в кожного досить.

Але тільки увійшла Червона Армія, як майже на очах змінилась Дуня. Енергійна, весела, жартівниця. Її можна було бачити у відродженому колгоспі «Заповіт Леніна» на найскладніших роботах, де іноді і чоловікові важко справитись.

Вона переносила на своїх плечах дорогоцінне насіння, щоб весною в строк засіяти оновлену колгоспну землю. Ходила за плугом і леміш вгрузав глибоко в землю. Вона слідкувала, щоб з сівалки рівномірно сипалось у грунт добре зерно. Світлим поглядом дивилась Дуня згодом на рівний зелений килим хлібного масиву і задоволено говорила:

— Оце тобі, німцю, наша перша помста!

Сходила пшениця і ячмінь, сходили кукурудза і соняшник. Колгоспники ретельно доглядали посіви. На полоття Дуня готувалася звечора, довго й старанно наточувала сапу, поки сріблом не виблискувало загострене лезо. Вдосвіта — вже на ділянці, за поясом — мантачка: може вдень притупиться сапа. Працює розмірено, точно і тому не дуже й втомлюється. Не витрачає час на розмови. Іноді, правда, і до неї балакуча Луша Коченко обізветься:

— Ой, Дуня-серденько, сон мені цієї ночі приснився!...

— Напевно, що дві норми хоч увісні виконала бо з цими снами ти, глянь, і одної сьогодні не виконаєш, — відповість Дуня і рівномірно, точно б'є сапою по бур'яні.

В полудень принесуть їжу просто до ділянки. По обіді знов до роботи. Ніякого зайвого руху, іноді коротка перерва на те, щоб загострити сапу. Все більш й більш чистих соняшникових рядків. Давно вже випередила Дуня останніх жінок і раз-у-раз кидає докірливий погляд на небо: нестримно посувається на захід сонце. «Чим би оце його підіперти?» — думає. І пригадується мелодійна пісня:

«Ой, сонечко ясне, невже ти втомилось?
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!»

Кінчається день. Бригадир приймає роботу. Дуня наперед знає, що зробила більше. Менш чотирьох норм Дуня на полотті не виконувала. А то й п'ять.

— Ти в нас, Дуня, п'ятисячниця, — говорили колгоспниці. Були, правда, і такі, що до такого виробітку ставились недовірливо і, вимовляючи «п'ятисячниця», вони вкладали в це слово з'їдливу іронію.

І все ж ці недовіри таки кинули навкруги Дуні запідозрення, ледве чи не в шахрайстві. Це було в гарячу пору жнив. За трактором їшли три лобогрійки, жінки вслід в'язали. «А що як брати зразом не чотири валки, а більше? Адже швидше справа піде?», — думала Дуня. Спробувала п'ять, потім шість. Нахолу скручувала перевесла і на кінець дня зв'язала не 450 снопів, а 600. Треба було бачити, що у полі скоїлось! Жінки підняли лемент, що, мовляв, робили всі однаково і як одній дописувати, а другій отписувати...

— Тоді от що, — запропонувала Дуня. — Поперше, кожна з вас може стільки ж нав'язати, і навіть більше. Подруге, хай мені бригадир дасть зовсім окрему ділянку і я завтра зроблю вдвічі більше.

— Тобто, 1.200 снопів?

— Еге ж, 1.200.

Неспокійною була в Дуні ця ніч. «Бач, не повірили.. Гаразд, от завтра хай переконаються. Перевесла треба обов'язково вдосвіта наготувати..»

До півночі ворочалась з боку на бік. Заснула раптом, наче в прірву впала. І так само раптом прокинулась. Лишенько, напевно проспала!.. Ні, тільки половина другої.

Цей день був для колгоспниці Дуні Альохіної іспитом, і вона витримала його на відмінно: зв'язала до 2 000 снопів.

Вона стояла серед колгоспників і все навкруги здавалося їй чаруючим: золотисто-червоний обрій, шелест вечірнього вітерцю, басовитий голос бригадира і туго заплетені біляві коси агротехніка Борулько.

Члени комісії стрінули один одного. Нічого не скажеш, зв'язано міцно. Добре підібрані колоски, майже ні для чого підгрібати.

Засідання правління колгоспу відбулось тут же, в полі.

— Вашою працею, товариш Альохіна, пишаються всі колгоспники, — сказав голова артілі. — Це, якщо зважити, — подвиг фронтовика, який героїчно б'ється з лютим ворогом, життя віддає для перемоги. — І урочисто передав їй премію.

Вона прибула на районний зліт передовиків знатних серед знатніших людей колгоспів і радгоспів. Її виступ всі слухали з такою увагою, що в неї від хвилювання зривався голос.

З цим хвилюючим піднесенням і повернулась вона в колгосп, вийшла в поле ще з більшим натхненням.

На косовиці проса Дуня косила вкругову: все ж менше зайвих переходів, не треба вертатись, от і час набігає. Скосила 1,60 гектара замість 0,25. А ввечері закликали її на засідання правління, повідомили, що райземвідділ командирує її в Запоріжжя на виставку, присвячену річниці визволення міста від німецьких окупантів.

— Спасибі за це, — сказала Дуня. — Піду завтра перед від'їздом соняшник різати. Зберу замість 20 соток — 2 гектара.

— А чи не багато на себе береш? — запитав хтось з членів правління. — Адже це 1.000 процентів!

— В нашій країні тисячників багато. Хай хоч один в нашому колгоспі буде — підбадьорив один з колгоспників.

І, як навесні, коли вона збиралась полоти, при місячному світлі ретельно наточувала Дуня зараз ножі. Ось обидва вони — змінні (а що, як один раптом зламається!), блискучі, гострі, як бритва.

Вдосвіта вийшла в поле. Соняшник середньої густоти, на великій площі. Повітря, вже по-осінньому холодне, пронизує наскрізь, та в роботі стало навіть жарко.

Вона різала спритно з двох рядів — праворуч, ліворуч — і не клала кожну зрізану головку на землю — це зайняло б багато часу, — а тримала в руках по п'ять—шість головок, а то й просто вкидала у підв'язаний фартух — менше доводиться нагинатись, — а потім зсипала в одну купку. Рухи рівномірні, точно розраховані. Зрізала 2,20 гектара.

Вона поверталась з поля, відчуваючи радість творчого життя, радість перемоги.

Д. Жеребільник.

Гуляйпольський район,
колгосп „Заповіт Леніна".

„КОМУНАР" ОЖИВ!

Про комбайни марки «Комунар», що вироблялися на нашому заводі, знали у всіх кутках нашої неосяжної Батьківщини. За роки сталінських п'ятирічок комунарівці дали країні близько 100.000 цих сільськогосподарських машин.

Хазяйнування німців на заводі позначилося страшними руйнуваннями. Варвари, тікаючи з Запоріжжя, спалили і висадили в повітря всі цехи, житлові будинки, культурно-побутові приміщення.

Рік, що минув з того часу, пройшов у великому творчому піднесенні відбудови. На підприємстві поставлено до ладу до 20.000 квадратних метрів виробничих площ з 135 одиницями технологічного обладнання. З них близько 100 одиниць, вийнятих спід руїн, і відбудовані в цехах верстати. Ряд верстатів, таких як волочильний і протяжний, ми самі виготовили, а зараз приступили до виготовлення двохексцентрикових стотонних пресів.

Інженери, техніки і робітники успішно вирішують питання раціоналізації виробництва, вишукування замінювачів дефіцитних матеріалів, забезпечення виробництва інструментів.

Багато пропозицій подав за цей час кадровий робітник заводу т. Родзіховський. Це його конструкції діють у нас циліндричний та протяжний верстати. Багато цінного, щоб швидше налагодити виробництво, запровадили тт. Густилін, Глазков, Хитрик та інші.

Щоб забезпечити відбудову цехів, потрібно було литво. Тоді весь заводський колектив взявся за будівництво ливарного цеху. Слюсарі-монтажники на чолі з т. Поздняковим приступили до виготовлення вагранок. Без підіймальних механізмів, застосувавши метод блокової передачі, вагранки були встановлені на місце.

Інтереси справи вимагали механізації цеху. Технічний відділ заводу в трьохденний строк розробив проект конвеєра і підіймальних кранів. Слюсарі тт. Михайлюк і Стецюра, токарі тт. Коса і Биков не кидали своїх робочих місць доти, доки намічені графіком роботи не були виконані в рекордно короткий строк.

Лише в дні переджовтневого змагання робітники подали 84 пропозиції щодо організації робочих місць, механізації трудомістких процесів й ін.

Колектив комунарівців з перших днів відбудовних робіт поставив собі за мету—використати рештки зруйнованих будинків аж до битої цегли. Тому кожна бригада вважає за честь виконувати перше-ліпше завдання, якомога менше використовуючи допомогу зовні. Жерстяники, на чолі з т. Кравець-Мінським, відбудували понад план верстати, енергетики відбудували паровий казан, ні разу не звернувшись до керівництва заводу по допомогу.

Про тих, хто в дні відбудови заводу «Комунар» віддає справі все своє уміння, енергію, наполегливість, можна говорити без краю. Безмежна самовідданість, з якою вони працюють, повертає заводові його колишню славу. Введення в дію трьох основних виробничих цехів заводу дало можливість за рік дати більше, ніж на 2 мільйони карбованців товарної продукції, тобто, виконати програму 9 місяців 1944 року на 195,3 процента.

Нами уже освоєно виробництво 32 марок запасних частин до комбайнів, різних виробів ширвжитку, тракторних запасних частин, чавунного литва, почато виготовлення оснастки для серійного випуску сільгоспмашин, виготовлений хлібокопнитель, кілька днів тому виготовлено дослідний зразок тракторної молотарки, що готується до серійного виробництва. Готовий перший стотонний прес.

Коли загули верстати, до них стали і кадрові й нові робітники. З початку відбудівних робіт число стахановців на підприємстві досягло 45 процентів всього складу робітників. «Клас» роботи, як кажуть у нас, показує ливарник т. Калінін, який виконав вересневе завдання на 280 процентів, двохсотенник—столяр-модельник т. Цибульський і багато інших.

Робітничий колектив нашого заводу до війни настійно боровся за честь заводської марки. І хоча тепер його склад набагато поповнився, старі традиції живуть. Керівництво заводу, партійна та профспілкова організації приділяють велику увагу якості продукції, суворому додержанню технологічного режиму. Марка, що стоїть на продукції заводу, не повинна мати знижок на труднощі війни. Для цього ми широко розгорнули технічне навчання. Завод має 133 учня, організовані стахановські школи, на базі заводу навчаються тисяча учнів школи ФЗН і ремісничого училища.

Багато уваги надаємо ми поліпшенню побуту робітників. За рік ми встигли відбудувати 2.030 квадратних метрів житлової площі, відкрити дитячий садок на 40 дітей, дитячі ясла на 95 малят, обладнати гуртожиток для 300 учнів школи ФЗН і 120 молодих робітників. Відбудовані дві їдальні, при медпункті обладнаний фізкабінет. У заводу своя міцна продовольча база. В овочесховище закладено уже 450 тонн овочів, засолено 650 центнерів помідорів і 220 центнерів огірків.

Хочеться особливу подяку висловити хатнім господаркам—мешканцям прилеглих до заводу кварталів і дружинам робітників, що відпрацювали на відбудуванні заводу 20.000 чоловіко-годин.

Попереду ще багато роботи. Але які б великі не були труднощі, ми зробимо все для того, щоб машини марки заводу «Комунар» знову з'явилися на полях нашої Батьківщини.

С. Полянцев,
директор заводу „Комунар".

На обласній виставці. Стенд Мелітопольського району.

Фото М. Колядюка.

КОТОВЦІ ДОДЕРЖАЛИ СЛОВА

«Котовці» називають їх у селі. Вони пишаються цією назвою і не зрадeжують героїчних традицій славних бійців дивізії Котовського, ім'ям якого названо колгосп.

Не так давно про колгосп ім. Котовського мало хто знав у Гуляйпольському районі. І багато довелося попрацювати, щоб вивести цей колгосп, де бракувало робочих рук і тягла, на одно з перших місць у районі. Але непохитна воля до перемоги, палке бажання людей працювати, зусилля, що подекуди межували з героїзмом, привели до того, що ім'я «котовець» стало почесним.

Ось він—скромний трудівник, 67-річний дідусь Ілля Марченко, який користується особливою повагою й пошаною серед колгоспників.

—Всім молодим править за приклад дід Ілько,—говорить секретар парторганізації тов. Симон.

Тільки перевиконувати норми!—такий неписаний закон в рільничій бригаді, де бригадиром тов. Биков. Ця бригада ще з посівної вважається за кращу в колгоспі. Та й не дарма—де, як не тут найраніш закінчили косовицю зернових, обмолотилися, здали хліб державі, закінчили сівбу озимини.

З великим патріотичним піднесенням читали в колгоспі звернення колгоспників, колгоспниць, робітників МТС і радгоспів та спеціалістів сільського господарства Радянської України до всіх колгоспників і колгоспниць, робітників МТС і радгоспів, до всіх спеціалістів сільського господарства СРСР.

Наш вклад в перемогу—чесна колгоспна праця,—схвильовано сказала краща стахановка колгоспу тов. Синяк.—Ми повинні забезпечити Червону Армію всім необхідним і цим самим віддячити за наше визволення.

—Клянемося виконати всі зобов'язання перед державою, перед фронтом,—заявив стахановець тов. Загорулько.

Котовці додержали даного країні слова. Вони достроково розрахувалися з державою, першими в районі здали хліб з присадибних ділянок, 8 жовтня повністю закінчили сівбу озимих, зараз вивозять хліб у фонд РСЧА.

А. Білегрудова.

Стахановці відбудови

Після визволення колгосп «Друга п'ятирічка» лежав купу руїн—зруйновані хати, спалені приміщення тваринницьких ферм. Ці страшні рани почали загоювати радянські патріоти.

Ковалеві нашого колгоспу «Друга п'ятирічка» тов. Слісаренко близько 70 років. Але працює він, не рахуючись ані з часом, ані з силами. В найкоротший строк він наново відбудував колгоспну кузню і все ковальське обладнання, відремонтував в ній весь сільськогосподарський реманент, починаючи від сівалок і плугів і закінчуючи граблями. І не дарма колгоспники твердять, що в успішному виконанні колгоспом господарсько-політичних кампаній величезна заслуга дідуся Слісаренко. У колгоспі вже відбудовано стайню, скотарські приміщення, побудовано нове овочесховище, відремонтовано теслярську майстерню та цілком виготовлене обладнання до неї, відбудовано колгоспний млин, олійницю, відремонтовані та побілені зерносховища.

Це зроблено руками самих же колгоспників. Багато енергії виявили комсомольці та молодь—Наталка Кучеренко, Марія Майборода, Іван Биковченко, колгоспниці Надоха Берюк, Федір Осадчий та багато інших.

Відроджується колгоспне тваринництво. Законтрактовано і здано на ферму 60 голів великої рогатої худоби, є уже ферми—свинарська, вівчарська, птахівнича.

Колгоспники свято виконують клятву, дану товаришеві Сталіну. Всі державні плани по заготівлі й вивозці сільськогосподарських продуктів виконані цілком.

Великим торжеством для колгоспників було повідомлення в газеті про те, що колгосп «Друга п'ятирічка», за дострокове виконання плану хлібопоставок, занесений на обласну Дошку пошани. У відповідь колгоспники посилили здачу хліба понад план і уже здали для рідної Червоної Армії 1.000 пудів хліба.

В. Жуков,
голова колгоспу „Друга п'ятирічка", Запорізького сільського району.

Перший спектакль в дитячому театрі

Відкриття дитячого театру в Запоріжжі приурочили до славної річниці звільнення міста від німецьких загарбників. Вчора відбувся перший спектакль. Юним глядачам була показана музична інсценівка «Рінка».

Дітвора тепло віддячила акторів за захоплюючий спектакль.

НА СТЕНДІ ПОЛОГІВЦІВ

Майорять прапорці над численними стендами обласної виставки. Уквітчані лозунгами, діаграмами, таблицями вони демонструють результати самовідданої праці робітників і колгоспників, працівників МТС і радгоспів.

Ось стенд Пологівського району. Колгосп «Український» показує на ньому кукурудзу, якої зібрав він по 30 центнерів з гектара, і просо—урожайність 18 центнерів з гектара.

В центрі—високий, як гора пухкий пшеничний хліб, випечений в колгоспі ім. Сталіна, де з кожного гектара пшениця вродила по 23 центнери.

Ось городина з колгоспу «Гігант». Тут зібрано по 425 центнерів капусти з гектара, по 470 центнерів помідорів, буряків—500 і моркви—по 380 центнерів. Городники колгоспу «Нова громада» привезли капусту, кожна головка якої важить 10—12 кілограмів. З гектара зібрано такої капусти по 800 центнерів! Морква вродила з гектара по 500 центнерів. Найвищого врожаю цієї культури домігся колгосп «Світанок»—700 центнерів.

Немало тут експонатів, що ілюструють досягнення у такій важливій галузі, як тваринництво. Ось фото корови «Чара» з колгоспу імені [illegible]. Від цієї корови одержано 3.506 літрів молока. Це досягнення доярки-стахановки Тетяни Горулько, фото якої показано на самому видному місці. Вона від 10 закріплених за нею корів надоїла по 2.650 літрів молока в середньому. За це Тетяні Горулько нараховано додаткової оплати 4250 літрів молока. Звідціля ж ми довідуємось про знатну свинарку колгоспу «Червона зірка» Надюху Щогольську, яка від однієї свиноматки одержала 23 поросят.

Є тут і пахучий мед з найкращої пасіки. Бджільник колгоспу ім. XVII партз'їзду Андрій Новик з 20 вуликів одержав по 121 кілограму меду.

Невеликий стенд, а голосно промовляє про велику роботу.

П. Бужина.

Воєнні дії в Західній Європі

ЛОНДОН, 17 жовтня. (ТАРС). В повідомленні штабу верховного командування експедиційних сил союзників говориться:

„Війська союзників продовжують безперервно просуватися на північ від каналу Леопольда. Опір противника дещо ослабшав, союзні війська просунулися на відстань до 1.000 ярдів. Відбито невдалу контратаку противника.

На схід від району включення в Голландії війська союзників просунулися поблизу Венрая.

Частини військ союзників продовжували повільно просуватися в Аахені, ведучи бої за кожний будинок. На північний схід від Аахена поблизу Вюрселена противник чинить впертий опір.

Ворог веде сильний артилерійський і мінометний вогонь по району Офдена.

У передгір'ях Вогез частини військ союзників відбили численні контратаки противника. На північний схід від Ле-Тілло війська союзників продовжували просуватися на схід від ріки Мозелотт. В деяких пунктах на цій ділянці точилися тяжкі бої".

Авіація союзників надавала підтримку наземним військам і робила нальоти на воєнні об'єкти противника в зоні боїв.

ЛОНДОН, 17 жовтня. (ТАРС). У повідомленні штабу збройних сил союзників на Середземноморському театрі воєнних дій говориться, що частини 8-ої армії після зайняття Гамбеттола просуваються широким фронтом на північ і північний схід, що веде до Болоньї. В багатьох пунктах частини 8-ї армії наближуються до ріки Савіо. На південь від Болоньї тривають запеклі бої. Не зважаючи на сильний опір противника, американські частини 5-ї армії просунулися приблизно на 1.000 ярдів.

В ніч на 12 жовтня англійські легкі кораблі обстріляли кілька ворожих воєнних суден у берегів острова Вир в Адріатичному морі. Сильний бій, що вівся за цим, тривав п'ять годин. В результаті 11 суден противника потоплено або пошкоджено. Пізно ввечері 12 жовтня в гавані Корфу увійшли англійські судна.

Великі з'єднання тяжких бомбардувальників у супроводі винищувачів 16 жовтня бомбардували нафтоочисні заводи, електростанції і сортувальні станції в Німеччині, Австрії і Чехословаччині.

Інші з'єднання авіації діяли в районі Афін і в Югославії.

Становище в Угорщині

ЧЕРНІВЦІ, 16 жовтня. (ТАРС). Судячи з повідомлень будапештського радіо, політичні дії, що почалися вчора в Угорщині, продовжують загострюватися. Однак, прийняті повідомлення не дозволяють зробити точних висновків про загальну обстановку в країні.

Угорські гітлерівці, очолювані Ференцем Салаші, захопили будапештську радіостанцію і передають свої відозви і накази. По радіо передано повідомлення про те, що Салаші створив свій власний „уряд". В той же час з повідомлень будапештського радіо очевидно, що влада проти гітлерівського „уряду" Салаші дуже невелика, що вона зустрічає найсильнішу протидію прихильників Хорті і його уряду, а також протидію широких народних мас. В Будапешті відбувається страйк, спрямований проти новоявлених правителів Угорщини. Начальник будапештської поліції оголосив по радіо наказ, що вимагає від робітників і службовців повернутися до місця роботи і „сумлінно працювати". Наказ загрожує, що продовження страйку потягне за собою „суворі кари".

З другого розпорядження шефа будапештської поліції видно, що страйк робітників і службовців спричинив припинення в Будапешті торгівлі. „Всі власники магазинів,—говориться в розпорядженні,—зобов'язані негайно приступити до торгівлі. Порушники цього розпорядження притягатимуться до суворої відповідальності".

Посилене використання радіопередач для оголошення адміністративних розпоряджень змушує гадати, що в уряду Салаші і його помічників немає або мало інших засобів зв'язку з населенням.

Ворожі урядові Салаші виступи, крім Будапешта, мають місце і в районах Угорщини. Це видно, зокрема, з переданого по радіо наказу „урядового комісара" північних районів північно-східних Карпат", який забороняє збиратися на вулицях і в громадських місцях групами більш як по три людини. Населенню наказано з 8 годин вечора до 6 годин ранку не виходити з своїх будинків. В цей час ворота всіх будинків повинні триматися на замку.

В наказі говориться, що „проти всіх, хто не буде зберігати спокою і буде поводити себе не так, як належить в теперішній серйозний „момент", буде застосовуватися зброя".

Немає будь-яких відомостей про місцеперебування Хорті.

ЧЕРНІВЦІ, 16 жовтня. (ТАРС). Згідно з повідомленням будапештського радіо, до складу утвореного лідером угорських гітлерівців Ференцем Салаші уряду входять: як заступник прем'єр-міністра Енє Сеюні, міністр закордонних справ — барон Габор Кемень, міністр внутрішніх справ — Габор Вайна, міністр землеробства — граф Фідел Пальфі, міністр оборони і начальник генштабу — генерал Кароль Берегфі і ін.

Салаші оголосив по будапештському радіо, що він тимчасово взяв на себе регентські повноваження. Вслід за тим Салаші заявив, що він створив регентську раду, до якої увійшли генерал-полковник Кароль Берегфі, Ференц Райнйш і Шандор Чія.

ЧЕРНІВЦІ, 16 жовтня. (ТАРС). Останні розпорядження з Будапешта приводять до висновку про неміцність становища так званого „уряду" Салаші. Не маючи, очевидно, необхідного впливу, „уряд" Салаші, використовуючи радіопередачі, що знаходяться в його руках, вдається для зміцнення свого становища до явних фальсифікацій і підробок. Сьогодні вдень по будапештському радіо передано заяву, приписувану Хорті, в якій останній буцімто відмовляється від оголошеного ним учора регентського послання.

В цьому зв'язку не може не викликати сумнівів і правдивість наказу генерал-полковника Берегфі, переданого вчора будапештським радіо, про продовження боротьби.

Відповідальний редактор
О. ШАБАЛІН

КІНОТЕАТР ІМЕНІ ЛЕНІНА

СЬОГОДНІ ТА ЩОДНЯ
демонструється кінофільм

„СЕКРЕТАР РАЙКОМУ".

Новий програми—кінохроніка „Кавказ [illegible] Запоріжжя".

Початок сеансів: денних—з 10 години ранку, вечірніх—з 4 год. дня.

[illegible]

Подавати заявки на адресу: м. Запоріжжя, вул. К. Лібкнехта № 24 [illegible]

Академік В. ВОЛГІН,
віце-президент Академії Наук СРСР

Видатний радянський вчений

14 жовтня цього року Академія Наук СРСР і вся радянська країна відзначили 75-річчя видатного радянського вченого, президента Академії Володимира Леонтьєвича Комарова.

Понад 50 років минуло з часу виходу в світ першої наукової праці Володимира Леонтьєвича. Академік Комаров користується широким визнанням і авторитетом не тільки в Радянському Союзі, а й за кордоном. Його мандрівки по Далекому Сходу та Манчжурії, по Кореї та Камчатці відкрили нову сторінку у вивченні цих країн. Засновані на зібраному в подорожах багатому матеріалі, праці академіка—«Флора Манчжурії», «Флора Камчатки» та інш., є важливішим вкладом у скарбницю світової науки. Його книги «Походження культурних рослин», «Походження рослин» і удостоєна сталінської премії праця «Вчення про вид у рослин», становлять дуже важливий етап в розвитку загальних біологічних понять.

Характерною рисою Володимира Леонтьєвича, як вченого, є сполучення в його працях величезного емпіричного матеріалу з сміливою узагальнюючою думкою. Він завжди підкреслює, що в основі висновку мають лежати факти і спостереження.

Академік рішуче засуджує спроби узагальнень, які не спираються на дослідження фактичного матеріалу. Але з другого боку, навіть в працях, здавалося б, вкрай негативного характеру його матеріали завжди освітлені світлом теоретичної думки, він дає читачеві певні узагальнення.

Будучи послідовником Дарвіна, збагачуючи його вчення новими відкриттями, академік Комаров вважає, що плодотворно розвивати це вчення можна тільки з позицій діалектичного матеріалізму.

Шлях передового вченого-матеріаліста в дореволюційній Росії аж ніяк не був вкритий трояндами,—особливо, коли цей вчений, як то було з академіком В. Л. Комаровим, мав зв'язок з революційними організаціями. Лише після Великої Жовтневої соціалістичної революції блискучий талант Володимира Леонтьєвича, як педагога й організатора науки, одержав широке поле для свого застосування.

В 1918 році він одержав кафедру в Ленінградському університеті, а в 1920 р.—по представленню академіка І. П. Павлова та інших, був обраний дійсним членом Академії Наук.

Володимир Леонтьєвич — не тільки вчений, але й громадський діяч. До 6 не працював, він завжди притягає до себе не тільки спеціалістів, близьких по наукових інтересах, але й широкі кола наукової молоді. За юнаків він активний учасник гуртків, що об'єднуються навколо видатного діяча того часу П. Ф. Лесгафта. На початку 1900-х років він веде ботанічним гуртком. Чимало сил віддає він «Товариству допомоги студентам С. Петербургського університету» і в 1905 р. обирається секретарем цього Товариства, яке бере на себе функції, далекі від «допомоги». Товариство бере участь у розслідуванні «справи про студентів, які потерпіли 9 січня», розробляє проекти перетворень університету, нарешті, тут організуються явки членів більшовицької організації.

Велика Жовтнева революція відкрила широчезні перспективи для вільного розвитку науки. Разом з тим, радянська держава поставила перед людьми науки високі вимоги. Розшуки вирішення проблеми електрифікації та інш. питання ще за життя Леніна сприяли залученню багатьох видатних вчених в роботу господарських наркоматів.

В роки сталінських п'ятирічок постало питання про загальну перебудову роботи Академії. Людина такого складу, як В. Л. Комаров, не могла лишатися в стороні від процесу перетворення, в який вступила Академія. Він ніколи не належав до числа вчених, які замикаються від життя і вважають, що їх покликання—творити «науку для науки».

В 1928 році підготовлялися вибори до Академії Наук. Вибори мали допомогти її переходові на нові шляхи. Це був надзвичайно відповідальний момент в житті російської науки. Підготовка до виборів проходила дуже напружено, не всі академіки правильно розуміли нові завдання, які висувались перед Академією у зв'язку з буйним зростанням соціалістичного будівництва. Володимир Леонтьєвич виявився в цей момент одним з найпослідовніших, одним з найпринциповіших прихильників перебудови роботи Академії. Волидний вчений, що пристрасно любить науку, що надзвичайно високо цінить Академію, як форму організації наукової праці, він прекрасно розумів, що Академія Наук не може жити й розвиватися без живого зв'язку з соціалістичним будівництвом, інтересам якого він був щиро відданий. І вчений віддав весь свій науковий авторитет, всю свою енергію справі перетворення Академії.

З 1929 року академік Комаров безперервно працює в складі Президії Академії Наук, спочатку як в. о. неодмінного секретаря, потім, з 1930 року, він обирається на пост віце-президента, нарешті, в 1936 році—стає на чолі Академії. Володимир Леонтьєвич виявився саме тією людиною, яка була потрібна для керівництва роботою Академії. Висока повага до кращих традицій науки сполучається в ньому з глибоким розумінням потреб країни, з щирим прагненням так побудувати роботу наукових інститутів, щоб Академія стала справжнім штабом наукової думки нашої Батьківщини. «Немає більшої радості для працівників науки,—говорив Володимир Леонтьєвич на Надзвичайному VIII з'їзді Рад,—ніж можливість служити великій справі зміцнення соціалістичного будівництва, що дає щастя нашому трудовому народові».

В газетній статті неможливо дати вичерпну характеристику діяльності вченого на чолі Академії Наук. Наведу лише два приклади з історії різнобічної й багатої змістом праці, нагадаю про два починання, які яскраво показують, як розуміє вчений зв'язок науки з життям.

Перший приклад—організація філіалів і баз Академії Наук в союзних республіках, на Уралі, в Мурманську, на Далекому Сході... Зараз, коли ряд філіалів виріс уже в самостійні Академії, навряд чи хто заперечуватиме доцільність їх організації. 15 років тому думка про організацію наукових осередків у віддалених від центру місцевостях Радянського Союзу була новою і сміливою. Зрозумівши, що життя Радянського Союзу, зростання його республік і областей вимагає створення численних нових наукових центрів, В. Л. Комаров твердо вирішив, що Академія Наук СРСР повинна взяти на себе це завдання. І Академія цю розв'язала це завдання.

Другий приклад — це створення восени 1941 року Комісії по мобілізації ресурсів східних областей країни на потреби оборони. Гарячий патріот Володимир Леонтьєвич в перші ж місяці війни зрозумів, що обов'язок академіка віддати всі свої знання та енергію справі оборони. «Участь у розгромі фашизму,—писав він у «Правді» 18 вересня 1941 р.—найблагороднише і найбільше завдання, яке будь-коли стояло перед наукою. Цьому завданню підпорядковані знання, сили і саме життя радянських вчених».

Прекрасно знаючи Академію, її кадри, її можливості, він зміг і тут знайти таку організаційну форму, яка на той момент найбільшою мірою відповідає вимогам життя. Володимир Леонтьєвич віддає всю свою енергію об'єднанню наукових працівників і представників різних галузей господарства, щоб успішно вирішити спільне завдання—мобілізувати ресурси країни для розгрому ворога. Наслідки роботи цілком виправдали цю ініціативу.

Слід відзначити ще одну рису, характерну для Володимира Леонтьєвича і для його діяльності в Президії Академії Наук. Прекрасний спеціаліст, академік має прекрасну здібність правильно оцінювати значення наукової праці в інших галузях знань. Як президент Академії, він живим відчуттям гнучкої і зласливого зв'язку наук, дійсне благотворне високотеоретичного рівня наукової роботи, забезпечує вирішення в розв'язанні завдань, що їх покладає на науку Батьківщина.

У своїй телеграмі на ім'я В. Л. Комарова у березні 1942 р. товариш Сталін писав:

«Сподіваюсь, що Академія Наук СРСР стоїть рух новаторів в галузі науки і виробництва і стане центром передової радянської науки в боротьбі, що розгорнулася з найлютішим ворогом нашого народу і всіх інших волелюбних народів—німецьким фашизмом».

Уряд Радянського Союзу висловлює впевненість в тому, що в суворий час Великої Вітчизняної війни радянського народу проти німецьких окупантів Академія Наук СРСР, очолювана Вами, з честю виконає свій високий патріотичний обов'язок перед Батьківщиною».

Виконання цих завдань товариша Сталіна визначає напрямок діяльності Володимира Леонтьєвича Комарова—видатного вченого нашої Батьківщини, депутата Верховної Ради СРСР. Повний, рішучий розгром гітлерівсько-фашистського фашизму, торжество сил прогресу і соціальної справедливості над силами реакції і мракобісся—така висока мета, досягненню якої він віддає всі свої сили.

БК—01293 м. Запоріжжя, друкарня «Комунар» обл. управління поліграфії, вул. Леніна, 24.